

Sbírka zákonů republiky Československé

Částka 29.

Vydána dne 11. listopadu 1955

Cena Kčs 1,50

OBSAH:

51. Zákon o národních podnicích a některých jiných hospodářských organizacích.

51. Zákon

ze dne 24. října 1955

o národních podnicích a některých jiných
hospodářských organizacích.

Národní shromáždění republiky Československé usneslo se na tomto zákoně:

§ 1.

V národních podnicích jsou výrobní prostředky a vyrobená produkce vlastnictvím všeho lidu. Je proto vlasteneckou povinností pracovníků národních podniků svědomitou a tvořivou prací zajišťovat plnění výrobních úkolů stanovených podnikem státním plánem rozvoje národního hospodářství. Národní podniky jsou povinny zaváděním nejvyšší techniky a pokrokové technologie, zdokonalováním organizace práce a pracovních metod neustále zvyšovat produktivitu práce a snižovat vlastní náklady. Na úspěšné práci pracovníků v národních podnicích závisí další rozvoj našeho socialistického hospodářství a tím i neustálý růst hmotné a kulturní úrovně pracujícího lidu.

Oddíl první.

Zřizování národních podniků.

§ 2.

Národní podniky zřizuje v souladu s potřebami státního plánu rozvoje národního hospodářství věcně příslušný ministr, po případě vedoucí ústředního orgánu státní správy

(dále jen „příslušný ministr“) v dohodě s ministrem financí. Před zřízením národního podniku je povinen si vyžádat vyjádření rady krajského národního výboru, v jehož územním obvodu má být sídlo národního podniku, jakož i vyjádření ústředního výboru příslušného odborového svazu.

§ 3.

(1) Při zřizování národního podniku příslušný ministr:

- a) vydá zřizovací listinu,
- b) určí majetek, který se národnímu podniku svěčuje do správy,
- c) jmenuje ředitele

(2) Ředitel požádá o zápis národního podniku do podnikového rejstříku a učiní všechna opatření nutná k zahájení činnosti národního podniku. Rovněž zajistí, aby byla provedena úplná inventarisace majetku, který je národnímu podniku svěčován do správy, a aby byla sestavena zahajovací rozvaha národního podniku.

§ 4.

Zřizovací listina musí obsahovat:

- a) název národního podniku a jeho sídlo; z názvu musí být patrné, že jde o národní podnik;
- b) označení orgánu, který národní podnik zřídil, a právního předpisu, na podkladě kterého ke zřízení došlo;
- c) název orgánu, kterému je národní podnik podřízen;

- d) den, ke kterému má být národní podnik zapsán do podnikového rejstříku;
- e) základní výrobní program národního podniku.

Oddíl druhý.

Právní poměry národního podniku.

§ 5.

(1) Národní podnik je právnickou osobou; stává se jí zápisem do podnikového rejstříku.

(2) V žádosti o zápis do podnikového rejstříku je nutno uvést den, ke kterému má být národní podnik zapsán; nelze však žádat o zápis se zpětnou účinností.

§ 6.

(1) Národní podnik může nabývat jen takových práv a vstupovat jen v takové závazky, které jsou v souladu s plněním jeho úkolů stanovených zejména zřizovací listinou nebo statutem.

(2) Právní úkony národního podniku, které nejsou v souladu s plněním jeho úkolů, jsou jako nezákonné neplatné. Jestliže bylo kteroukoli stranou započato s plněním na základě takového právního úkonu, musí být vše to, co bylo nebo má být plněno stranou, která v době právního úkonu o nezákonnosti věděla nebo vědět musela, odvedeno do státního rozpočtu. Místo nepeněžitého plnění odvádí se do rozpočtu jeho peněžitá hodnota.

(3) K neplatnosti takových úkonů přihlížejí soudy a arbitrážní orgány z úřední povinnosti; v rozhodnutí zjišťujícím neplatnost právního úkonu určí soud (arbitrážní orgán) peněžitou částku, kterou jsou strany povinny odvést podle předchozího odstavce do státního rozpočtu.

§ 7.

(1) Pro závazky národního podniku lze se uspokojit toliko z majetku, který má národní podnik ve správě, s výjimkou jeho základních fondů. Stát neodpovídá za závazky národního podniku.

(2) Z majetku, který má národní podnik ve správě, nelze ani žádat, ani dosíci uspokojení pohledávek za státem.

Oddíl třetí.

Majetek a závazky národního podniku.

§ 8.

Vlastníkem majetku národního podniku je stát. Národnímu podniku je tento majetek svěřen do správy. I ve věcech tohoto majetku národní podnik jedná vlastním jménem.

§ 9.

Národní podnik je vybaven základními fondy a v nejnutnější míře též oběžnými prostředky.

§ 10.

(1) Národní podniky jsou oprávněny a povinny vlastním jménem s péčí socialistických hospodářů mít v držbě a ochraňovat svěřené základní fondy, soustavně zlepšovat jejich technickou úroveň, plně jich využívat a nakládat s nimi co nejúčelněji, jak to vyžaduje plnění úkolů státního plánu rozvoje národního hospodářství.

(2) Základní fondy mohou být zřízeny nebo založeny jen v případech stanovených zvláštními předpisy. Tyto předpisy také stanoví podrobnosti o správě základních fondů, zejména o převodech jejich správy, o nakládání s přebytečnými základními fondy, jakož i o likvidaci základních fondů.

(3) Základní fondy, které nejsou přebytečné, nemohou být zásadně přenechány k užívání jiné organizaci. Není-li takových fondů dočasně využito, mohou být pronajaty jiné organizaci socialistického sektoru. Příslušný ministr stanoví v dohodě s ministrem financí podmínky, za kterých mohou být smlouvy o pronájmu těchto základních fondů uzavírány, dále povinnosti a odpovědnost stran, jakož i majetkové sankce na nesplnění povinností.

§ 11.

(1) Také ostatní národní majetek je národní podnik povinen ochraňovat a co nejúčelněji a nejehospodárněji ho používat k plánovaným úkolům.

(2) Příslušný ministr nebo orgán jím pověřený může vyjmout z národního podniku částí

tohoto majetku a učinit o nich opatření ve vlastním oboru působnosti nebo je v dohodě s jiným ministrem převést do jeho pravomoci.

§ 12.

(1) Příslušný ministr nebo orgán jím pověřený, jenž svěřuje národní majetek do správy národního podniku, zároveň stanoví, které závazky patřící k svěřovanému majetku přecházejí na národní podnik. Převádí-li se správa základních fondů dohodou zúčastněných organizací, upraví se přechod závazků v této dohodě.

(2) Příslušný ministr může v dohodě s ministrem financí převést na národní podnik i jiné závazky.

(3) Příslušný ministr nebo orgán jím pověřený může vyjmout z národního podniku závazky a učinit o nich opatření ve vlastním oboru působnosti nebo je v dohodě s jiným ministrem převést do jeho pravomoci.

(4) Přechodem závazků podle předchozích odstavců se dřívější dlužník zprošťuje. K takovému přechodu není třeba přivolení věřitelů.

§ 13.

(1) Dnem, kdy se majetek stává částí základních fondů národního podniku, zanikají zástavní práva váznoucí na tomto majetku; soud je vymaže na návrh národního podniku. Pohledávky zajištěné zástavním právem zůstávají nedotčeny.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nevztahuje na případy, ve kterých vláda povolí výjimku na návrh příslušného ministra, učiněný v dohodě s ministrem financí.

(3) Zvláštní předpisy stanoví, za kterých podmínek zanikají věcná břemena váznoucí na majetku, který patří k základním fondům národního podniku.

Oddíl čtvrtý.

Zásady řízení a hospodaření národních podniků.

§ 14.

(1) Při veškeré činnosti národního podniku se důsledně uplatňuje zásada plánovitosti.

(2) Vedení národního podniku je povinno plánovitě a iniciativně usilovat o zdokonalování výroby a o zajištění potřeb národního hospodářství i s výhledem na budoucí léta.

(3) Pracující v národním podniku se aktivně účastní přípravy a sestavování plánu národního podniku a musí být seznámeni s úkoly, které pro ně z plánu vyplývají.

§ 15.

(1) Vedení národního podniku a jeho organizačních útvarů přísluší vždy jednomu vedoucímu, který v rámci své pravomoci samostatně rozhoduje a udílí příkazy podřízeným pracovníkům.

(2) Každý pracovník v národním podniku je bezprostředně podřízen pouze jednomu vedoucímu.

(3) Vedoucí organizačních útvarů se pravomoc svěřuje v nejšířší míře; přitom se na vyšších organizačních stupních soustřeďují pouze věci zásadní důležitosti a takové věci, které mohou být účelněji obstarávány společně pro více podřízených útvarů.

§ 16.

(1) V řízení národního podniku je třeba se opírat o nejšířší účast pracujících, sdružených v Revolučním odborovém hnutí a v jiných společenských organizacích.

(2) Vedoucí jsou povinni spolupracovat s příslušnými orgány odborového svazu, zejména při organizování výrobních nebo jiných provozních porad, rozvíjení zlepšovatelského hnutí a socialistického soutěžení.

(3) Iniciativa dělníků a techniků je nevyčerpatelným zdrojem technického pokroku. Vedoucí jsou proto povinni dbát o to, aby se soustavně a pohotově využívalo všech podnětů pracujících, které směřují ke zlepšení činnosti národního podniku. Pracující musí být seznámeni s tím, jak bylo jejich podnětů použito.

§ 17.

Vedení národního podniku je povinno systematicky pracovat na technickém rozvoji vý-

roby a ustavičně usilovat o to, aby základní výrobní program národního podniku byl na světově technické úrovni.

§ 18.

(1) Národní podnik hospodaří podle zásad chozrasčotu.

(2) Úkolem všech pracovníků národního podniku je snižovat potřebu pracovního času, spotřebu materiálů, surovin, paliva a energie, plně využívat základních fondů, především zaváděním nové techniky a pokrokové technologie a zlepšováním organizace práce, a zabezpečovat tak neustálý růst produktivity práce a vysokou hospodárnost.

§ 19.

(1) Každý pracující v národním podniku odpovídá za splnění svých povinností, jakož i za škodu, kterou svým zaviněním způsobil národnímu podniku.

(2) Vedoucí jsou povinni soustavně kontrolovat, jak podřízení pracovníci plní svoje úkoly

Oddíl pátý.

Ředitel národního podniku.

§ 20.

(1) V čele národního podniku je ředitel, který organizuje a řídí činnost národního podniku a jedná jeho jménem.

(2) Povinností ředitele je zejména:

- a) zajišťovat splnění plánu národního podniku ve všech jeho ukazatelích, po případě i jeho překročení,
- b) zajišťovat zaváděním nejvyšší techniky, pokrokové technologie a zlepšováním organizace práce neustálý růst produktivity práce a hospodárnost v činnosti podniku,
- c) zajišťovat rychlé využití vynálezů, zlepšovacích námětů a jiných poznatků, čerpaných z technických informací všeho druhu,
- d) zajišťovat úzký styk národního podniku s výzkumnými a vědeckými ústavy,
- e) řídit výběr, rozmístování a výchovu kádrů a pečovat o stálé zlepšování pracovních podmínek zaměstnanců,

f) dbát o zachovávání státní disciplíny, zejména o zachovávání státního, hospodářského a služebního tajemství, smluvní, finanční, technologické a pracovní kázně a mzdových předpisů.

g) dbát o důsledné uplatňování zásady odměňování podle množství a jakosti práce,

h) dbát o účelné využití a ochranu všeho majetku národního podniku,

ch) pečovat o ochranu zdraví a o bezpečnost při práci

(3) Ředitel rozhoduje ve věcech národního podniku samostatně, pokud rozhodnutí některé věci není vyhrazeno nadřízenému orgánu

(4) Ředitel odpovídá za řádnou činnost národního podniku a za splnění jeho úkolů. Nárok na náhradu škody, po případě jiné majetkové nároky vůči řediteli uplatňuje jménem národního podniku nadřízený orgán.

§ 21.

(1) Ředitele jmenuje a z funkce odvolává příslušný ministr po vyjádření ústředního výboru příslušného odborového svazu. Jmenování a odvolání se děje písemně.

(2) Ředitel slíbí příslušnému ministrovi, že bude svědomitě plnit své povinnosti v souladu se zájmy státu; slib zároveň potvrdí písemně. Dnem složení slibu se ředitel ujímá své funkce a stává se zaměstnancem národního podniku, pokud jím nebyl již dříve.

(3) Funkce ředitele zaniká odvoláním nebo vzdáním se funkce. Vzdání se funkce nabývá účinnosti dnem, kdy bylo vzato na vědomí příslušným ministrem.

(4) Na jmenování, odvolání a propuštění ředitele se nevztahují předpisy o spolupůsobení závodního výboru odborového svazu při přijímání zaměstnanců, jejich zařazování na pracovní místa a jejich propouštění. K jmenování a propuštění ředitele není třeba souhlasu příslušného odboru rady okresního národního výboru.

(5) O zániku pracovního poměru ředitele platí jinak obecné předpisy.

§ 22.

(1) Při odvolání ředitele národního podniku nebo při jeho vzdání se funkce je nadřizený orgán povinen zajistit, aby dosavadní ředitel neprodleně odevzdal za účasti zástupce nadřizeného orgánu vedení národního podniku novému řediteli.

(2) Nebylo-li dosud možno jmenovat nového ředitele, určí nadřizený orgán, komu má být vedení národního podniku odevzdáno.

§ 23.

Při odevzdání vedení národního podniku se zjistí a zhodnotí stav a výsledky činnosti národního podniku, její nedostatky a závady. O tom se sepíše zápis, v němž se uvede zejména přehled:

- a) o plnění plánovaných úkolů,
- b) o základních fondech a oběžných prostředcích národního podniku, jakož i o pohledávkách a závazcích,
- c) o finančním hospodaření národního podniku, o plnění hospodářských smluv a o stavu evidence v národním podniku,
- d) o stavu využití zlepšovacích námětů,
- e) u podniků, v nichž je připravována nebo prováděna výstavba, též přehled o jejím zajištění projektovou a rozpočtovou dokumentací,
- f) u stavebně montážních podniků též přehled o tom, jak je jejich výrobní plán zajištěn projektovou a rozpočtovou dokumentací.

§ 24.

(1) Zjistí-li se při odevzdání vedení národního podniku závažné závady, nařídí nový ředitel dílčí nebo úplnou inventarisaci hospodářských prostředků a požádá zástupce nadřizeného orgánu o provedení revise národního podniku. Nový ředitel také bez prodlení učiní opatření k odstranění závad a k zajištění splnění plánovaných úkolů; rovněž je povinen volat k odpovědnosti všechny osoby, u nichž bylo zjištěno porušení povinností.

(2) Vedoucí nadřizeného orgánu je povinen přezkoumat provedení těchto opatření, po případě sám učinit další nutná opatření.

§ 25.

(1) V době nepřítomnosti nebo zaneprázdnění ředitele zastupuje jej v plném rozsahu jeho pravomoci zástupce. Jmenování a odvolání zástupce ředitele upravuje statut (§ 58), který též stanoví, je-li více zástupců ředitele, jejich pořadí. Statut může též určit, že některá funkce v národním podniku je spojena s funkcí zástupce ředitele. Na jmenování a odvolání zástupce ředitele se nevztahují předpisy o spolupůsobení závodního výboru odborového svazu při zařazování zaměstnanců na pracovní místa.

(2) Kromě ředitele a jeho zástupce mohou jménem národního podniku jednat též osoby, které k tomu ředitel (jeho zástupce) zmocní, a to v rozsahu uděleného zmocnění.

Oddíl šestý.

Zaměstnanci.

§ 26.

Pracovní a mzdové poměry zaměstnanců národního podniku se řídí ustanoveními platnými pro zaměstnance, na které se vztahují předpisy o státní mzdové politice.

§ 27.

Pokud tento zákon nebo předpisy podle něho vydané nestanoví jinak, jsou zaměstnanci národního podniku přijímání a na pracovní místo zařazování po projednání se závodním výborem odborového svazu a k jejich propuštění je třeba předchozího souhlasu závodního výboru odborového svazu. Není-li stanoveno jinak, je k přijetí a propuštění zaměstnanců též třeba předchozího souhlasu příslušného odboru rady okresního národního výboru.

§ 28.

(1) Ředitel uzavírá jménem národního podniku se zaměstnanci zastoupenými závodním výborem odborového svazu kolektivní smlouvu, která zejména stanoví povinnosti zaměstnanců vůči národnímu podniku, pokud jde o plnění a překračování plánu, o zvýšení pro-

duktivity práce a zhospodárnění činnosti národního podniku, jakož i povinnosti národního podniku vůči zaměstnancům, pokud jde o zavádění nové techniky a pokrokové technologie, zlepšení organizace práce, využití podnětů pracovníků ke zlepšení činnosti podniku, zvýšení bezpečnosti při práci a prohloubení péče o pracující po stránce zdravotní, sociální a kulturní.

(2) Ředitel i závodní výbor odborového svazu soustavně kontrolují a projednávají plnění povinností stanovených kolektivní smlouvou a odpovídají za jejich splnění. Na plnění kolektivních smluv dozírá orgán nadřízený národnímu podniku a vyšší orgán příslušného odborového svazu.

§ 29.

K zvýšení iniciativy a odpovědnosti ředitelů národních podniků a k podnícení hmotného zájmu zaměstnanců na plnění plánu přispívají ředitelské fondy, které jsou v národních podnicích zřizovány podle zvláštních předpisů.

Oddíl sedmý.

Vnitřní organizace národních podniků.

§ 30.

Vnitřní organizace národního podniku musí odpovídat zásadám platným pro řízení a hospodaření národních podniků (§§ 14 až 19) a musí zajišťovat úspěšné a hospodárné plnění plánovaných úkolů. Je-li třeba provést změny ve vnitřní organizaci národního podniku, zejména za účelem dosažení lepších hospodářských výsledků, musí být prováděny tak, aby jimi nebyly vyvolávány poruchy v činnosti národního podniku.

§ 31.

(1) Národní podnik se člení na organizační útvary, jimž je v rámci činnosti podniku přesně vymezena působnost a stanoveny úkoly.

(2) Vnitřní členění národního podniku musí být úměrné jeho rozsahu a povaze jeho činnosti a musí zajišťovat dokonalou vzájemnou spolupráci všech útvarů; přitom zejména počet a rozsah složek správního aparátu musí odpovídat zásadě nejvyšší hospodárnosti.

§ 32.

(1) Ředitel je povinen do tří měsíců od zápisu národního podniku do podnikového rejstříku vypracovat podle zásad stanovených ve statutu (§ 58) organizační řád (u podniků nově budovaných prozatímní organizační řád) a předložit jej ke schválení nadřízenému orgánu. Do doby, než bude organizační řád schválen, ředitel učiní nutná opatření k zajištění řádného chodu podniku.

(2) Organizační řád stanoví vnitřní organizaci národního podniku, zejména určuje jeho organizační útvary, vymezuje působnost těchto útvarů, jejich vzájemné vztahy a spolupráci, stanoví, kdo jmenuje vedoucí jednotlivých útvarů, a určuje jejich pravomoc a odpovědnost.

§ 33.

(1) Příslušný ministr může, vyžaduje-li to potřeba hospodářské samostatnosti některého místně odděleného útvaru národního podniku, určit, že se tento útvar zapíše do podnikového rejstříku jako odštěpný podnik.

(2) Vedoucí odštěpného podniku je oprávněn činit jménem národního podniku právní úkony týkající se odštěpného podniku.

Oddíl osmý.

Převádění, slučování, rozdělování a zrušování národních podniků.

§ 34.

Příslušný ministr může převést národní podnik do oboru působnosti jiného ministra v dohodě s ním.

§ 35.

(1) Příslušný ministr může sloučit národní podnik s jiným národním podnikem. Slučovaný národní podnik zaniká dnem, ke kterému bylo sloučení zapsáno do podnikového rejstříku; tímto dnem přecházejí jeho majetek a závazky na přejímající národní podnik.

(2) Příslušný ministr může provést splynutí dvou nebo více národních podniků v nový národní podnik. Splynuvší národní podniky zani-

kají a jejich majetek a závazky přecházejí na nový národní podnik dnem, ke kterému byl tento národní podnik zapsán do podnikového rejstříku.

(2) Národní podnik může být opatřením příslušného ministra rozdělen na dva nebo více národních podniků. Rozdělený národní podnik zaniká a jeho majetek a závazky přecházejí na nové národní podniky dnem, ke kterému byly tyto národní podniky zapsány do podnikového rejstříku, a to v rozsahu, který určí příslušný ministr.

§ 36.

(1) Při sloučení, splynutí nebo rozdělení národních podniků musí být ke dni zániku, po případě vzniku národních podniků provedena úplná inventarisace hospodářských prostředků a sestavena rozvaha národních podniků, jichž se tato opatření týkají. To neplatí v případě slučování pro přejímající národní podnik.

(2) Ustanovení o odevzdání vedení národního podniku při změně ředitele platí obdobně i v případě převedení, sloučení, splynutí a rozdělení národních podniků. Sepsání zápisu se též účastní vedoucí útvarů národních podniků, jichž se tato opatření týkají.

(3) Ředitel přejímajícího národního podniku, po případě nově vzniklého národního podniku je povinen neprodleně vyrozumět všechny organizace a orgány státní správy, jež budou dotčeny sloučením, splynutím nebo rozdělením národního podniku.

§ 37.

(1) Příslušný ministr může zrušit národní podnik.

(2) Přitom může celý majetek a všechny závazky zrušeného národního podniku převést na jiné právnické osoby státního socialistického sektoru; k přechodu závazků není třeba přivolení věřitelů.

(3) Neučiní-li příslušný ministr opatření podle odstavce 2, provede se likvidace zrušeného národního podniku podle předpisů, kte-

ré vydá ministr financí. V těchto předpisech může též být stanoveno, že pohledávky věřitelů zrušeného národního podniku zanikají, nebudou-li přihlášeny ve stanovené lhůtě; rovněž může být stanoveno, v jakém pořadí se přihlášené pohledávky vypořádají.

(4) O výmaz zrušeného národního podniku z podnikového rejstříku požádá ředitel, a došlo-li k likvidaci, likvidátor.

§ 38.

(1) Převádění národních podniků a jejich částí, slučování, splynutí, jakož i zrušování smí být prováděno, jen budou-li tím vytvořeny podmínky pro dosažení podstatně lepších hospodářských výsledků. Tato opatření musí být řádně připravena a zásadně mohou mít účinnost jen k počátku kalendářního roku.

(2) Převádění, slučování, splynutí, rozdělení a zrušování národních podniků provádí příslušný ministr v dohodě s ministrem financí, převádění národních podniků do oboru působnosti jiného ministra též v dohodě s ministrem předsedou státního úřadu plánovacího. Vláda stanoví, v kterých případech je při uvedených organizačních změnách a při zrušování národních podniků třeba jejího souhlasu a v kterých případech je třeba souhlasu některých ústředních úřadů, po případě vyjádření výkonných orgánů národních výborů nebo ústředních výborů příslušných odborových svazů.

Oddíl devátý.

Změny, a přesuny výrobních programů a plánovaných úkolů národních podniků.

§ 39.

(1) Ke změně výrobního programu nepředpokládané plánem je třeba schválení příslušného ministra; změnu lze schválit jen z důvodů obzvláštní důležitosti.

(2) Návrh na schválení změny musí být podrobně odůvodněn; je nutno k němu připojit průkaz technické připravenosti nového výrobního programu a jeho materiálového, kádrového a finančního zajištění, jakož i rozbor a vyčíslení všech důsledků změny v hmotnem

i peněžním vyjádření. Návrh, který nevyhovuje těmto podmínkám, nesmí být schválen. Změna nabývá účinnosti dnem schválení.

§ 40.

(¹) Výrobní program je dovoleno přesunout do jiného národního podniku nebo do jiné místně odloučené provozovny (závodu), jen byla-li bezpečně zjištěna účelnost a hospodárnost přesunu a byl-li přesun schválen.

(²) Přesun výrobního programu zvláštní hospodářské důležitosti, jakož i opětovný přesun výrobního programu během pěti let, schvaluje vláda. Ostatní přesuny schvalují příslušní ministři.

(³) O návrhu na schválení přesunu výrobního programu platí přiměřeně ustanovení § 39 odst. 2.

(⁴) Národní podniky, mezi nimiž se přesun výrobního programu provádí, jsou povinny se dohodnout o jednotlivých otázkách tohoto přesunu. V zápisu o dohodě uvedou: název národních podniků a jejich nadřazených orgánů, druh a rozsah převáděné výroby, dobu jejího převzetí, seznam převáděných zakázek s uvedením dodacích lhůt, důsledky vyplývající z převodu pro uzavřené hospodářské smlouvy, údaje o zajištění výrobní kapacity přejímajícího podniku pro přejímaný výrobní program, rozsah a způsob převzetí výrobních a jiných podkladů, podrobnosti o zaškolení zaměstnanců podnikem převádějícím a způsob jeho pomoci přejímajícímu podniku, zejména při zajišťování dalšího technického rozvoje převáděné výroby, jakož i určení zástupců stran odpovědných za řádné převedení výrobního programu. Má-li být při přesunu výrobního programu převedena správa majetku, uvede se v dohodě také seznam tohoto majetku a způsob jeho převedení. Dohodu o převedení výrobního programu schvalují, jakož i vzniklé spory řeší orgány nadřazené zúčastněným národním podnikům.

(⁵) Jde-li o přesun výrobního programu mezi provozovnamí (závody) téhož národního podniku, upraví otázky přesunu uvedené v předchozím odstavci ředitel národního podniku.

(⁶) Ředitelé zúčastněných národních podniků odpovídají za to, že všechny organizace a orgány státní správy, jež budou dotčeny přesunem výrobního programu, budou o změně neprodleně vyrozuměny.

§ 41.

(¹) Převádějí-li se úkoly obsažené v plánu národního podniku na jiný národní podnik, platí zásady uvedené v § 39 odst. 2 a v § 40 odst. 4 a 6 přiměřeně.

(²) Při sloučení, splynutí nebo rozdělení národních podniků učiní příslušný ministr opatření též o jejich plánovaných úkolech.

Oddíl desátý.

Řízení národních podniků ministry.

§ 42.

Národní podniky řídí příslušný ministr, který vykonává tuto působnost podle zásad stanovených vládou, a pokud tak stanoví zvláštní předpisy, také v dohodě s jinými ústředními orgány státní správy.

§ 43.

V rámci řízení národních podniků příslušný ministr zejména:

- a) rozepisuje na podřízené národní podniky státní plán, řídí a kontroluje plnění plánu těchto podniků,
- b) pečuje o soustavné zvyšování produktivity práce a snižování vlastních nákladů především zabezpečováním neustálého technického rozvoje, zejména zaváděním mechanisace a automatisace výrobních procesů a zdokonalováním technologie, zaváděním pokrokových pracovních metod, dále účelnou organizací práce, usměrňováním tvůrčích schopností pracujících a využíváním jejich výsledků,
- c) dhá, aby při veškeré činnosti podřízených národních podniků byla důsledně uplatňována zásada nejpřísnější hospodárnosti a aby bylo správně využíváno oběžných prostředků a zrychlován jejich obrat,

- d) počuje, aby podřízené národní podniky zásobovaly národní hospodářství výrobky vysoké technické a kulturní úrovně,
- e) dbá o plynulé materiálně-technické zásobování podřízených národních podniků,
- f) činí opatření ke zvýšení jakosti výrobků, k soustavnému zpevňování technologické kázně a ke snížení zmetkovitosti ve výrobě,⁴
- g) řídí mzdovou politiku podřízených podniků,
- h) pečuje o plné a racionální využití výrobních a jiných zařízení v podřízených národních podnicích,
- ch) řídí investiční výstavbu podřízených národních podniků.
  - i) pečuje o vytváření podmínek pro soustavné zpevňování technicko-hospodářských norem,
  - j) dbá o správný výběr a řádné rozmístění kádrů a o systematické zvyšování politické a odborné kvalifikace pracovníků podřízených podniků,
  - k) pečuje o organizační bezpečnosti práce,
  - l) řídí a kontroluje národohospodářskou evidenci.

§ 44.

(1) Příslušný ministr řídí národní podniky zpravidla prostřednictvím ředitelů hlavních správ, které jsou součástí ministerstva; může ředitele hlavních správ pověřit i výkonem některých jiných oprávnění příslušejících mu podle tohoto zákona.

(2) Ředitele hlavní správy jmenuje a odvolává ministr. Ředitel hlavní správy odpovídá ministroví za splnění svých povinností.

(3) Organizační a působnost hlavních správ upravují organizační řády, které vydá příslušný ministr.

§ 45.

(1) Příslušný ministr může některé národní podniky podřídit bezprostředně své pravo-

moci; rovněž může se souhlasem vlády pověřit organizace sdružující národní podniky (trusty a kombináty), aby ve stanoveném rozsahu vykonávaly nad národními podniky v nich sdruženými působnost příslušející mu podle §§ 42 a 43.

(2) Příslušný ministr může se souhlasem vlády v případě potřeby zřídit za účelem usnadnění řízení některých národních podniků zvláštní orgány. Jejich právní postavení a působnost upraví organizační řád (statut), který vydá příslušný ministr se souhlasem vlády.

Oddíl jedenáctý.

Zvláštní organizační úpravy.

§ 46.

Podíli-li se na plnění významného úkolu několik národních podniků, může příslušný ministr pověřit ředitele jednoho ze zúčastněných národních podniků, aby v rozsahu jím stanovené pravomoci činil za účelem úspěšného splnění tohoto úkolu opatření, jichž musí dbát ostatní zúčastněné národní podniky, a aby provádění těchto opatření v nich kontroloval. Jsou-li na plnění takového úkolu zúčastněny národní podniky v oboru působnosti několika ministrů, může být pověření vydáno jen se souhlasem všech zúčastněných ministrů.

Oddíl dvanáctý.

Trusty a kombináty.

§ 47.

(1) K účelnější organizaci a k zhospořádání provozu národních podniků, jakož i k usnadnění řízení národních podniků, může příslušný ministr se souhlasem vlády zřídit organizaci, která sdružuje několik národních podniků s týmž nebo příbuzným předmětem činnosti a která pro ně může obstarávat některé hospodářské činnosti (trust).

(2) Za týchž podmínek může příslušný ministr zřídit organizaci sdružující několik národních podniků, jejichž činnost na sebe navazuje nebo se doplňuje a jejichž spojením

lze vytvořit potřebný souvislý provoz (kombinát). Ve výjimečných případech mohou být v kombinátu sdruženy kromě národních podniků i trusty.

§ 48.

(1) Trusty a kombináty řídí, koordinují a kontrolují činnost sdružených organizací, zajišťují řádné plnění jejich plánovaných úkolů, obstarávají společné záležitosti, po případě i provozují hospodářskou činnost sloužící všem těmto organizacím.

(2) Zdroje příjmů trustů a kombinátů upravují zvláštní předpisy (§ 59 odst. 1). Jsou-li těmito zdroji příspěvky sdružených organizací, stanoví jejich výši a základ příslušný ministr v dohodě s ministrem financí.

§ 49.

(1) Trusty a kombináty mohou administrativním opatřením převádět základní fondy ze správy sdružené organizace do správy jiné sdružené organizace. Rovněž schvalují dohody sdružených organizací o převodu správy základních fondů, pokud podle zvláštních předpisů je takového schválení třeba.

(2) Trusty a kombináty rozdělují oběžné prostředky mezi sdružené organizace.

(3) Trusty a kombináty neodpovídají za závazky sdružených organizací a tyto organizace neodpovídají za závazky trustů a kombinátů.

§ 50.

(1) Trusty a kombináty jsou právníckými osobami a řídí se zásadami chozrasčotu; zapisují se do podnikového rejstříku. O jejich právních poměrech, majetku a závazcích platí obdobně ustanovení oddílu druhého a třetího tohoto zákona.

(2) Organizaci, činnost a hospodaření trustů a kombinátů, jakož i jejich vztahy ke sdruženým organizacím a k nadřízeným orgánům upraví statuty, které vydá se souhlasem vlády příslušný ministr. Pokud tyto statuty nestanoví jinak, platí pro trusty a kombináty přiměřeně předpisy o národních podnicích.

Oddíl třináctý.

Odbytové a zásobovací organizace.

§ 51.

(1) Vyžaduje-li to zájem plynulého a včasného uspokojování potřeb odběratelů, zásobování trhu spotřebním zbožím, hospodárnosti ve skladování, dopravě a administrativě, může příslušný ministr se souhlasem vlády zřídit pro určité odvětví soustavu odbytových základen, hospodařících podle zásad chozrasčotu.

(2) Odbytové základny provádějí odbyt výrobků určitého odvětví nebo druhu. Jsou organizovány nezávisle na výrobních podnicích.

§ 52.

(1) Nelze-li pro velký počet zásobovaných útvarů nebo z jiných důvodů prostřednictvím odbytových základen hospodárně zásobovat všechny spotřebitele určitého oboru, může příslušný ministr zřídit zásobovací základnu hospodařící podle zásad chozrasčotu, po případě se souhlasem vlády soustavu takových zásobovacích základen.

(2) Úkolem zásobovacích základen je zásobovat určené národní podniky a jiné organizace určitými druhy materiálů.

§ 53.

Odbytové (zásobovací) základny jsou podřízeny hlavním správám odbytu (zásobování), po případě jiným útvarům, které určí příslušný ministr.

§ 54.

(1) Příslušný ministr může ke zvýšení hmotné zainteresovanosti a odpovědnosti za zásobovací nebo odbytovou činnost zřídit se souhlasem vlády v rámci ministerstva hlavní správu odbytu nebo hlavní správu zásobování, hospodařící podle zásad chozrasčotu.

(2) Chozrasčotní hlavní správa odbytu plánuje, organizuje, řídí, kontroluje, po případě provádí odbyt produkce národních podniků a jiných organizací příslušného ministerstva. Chozrasčotní hlavní správa zásobování organizuje, řídí, kontroluje, po případě provádí materiálně-technické zásobování v úseku příslušného ministerstva.

(3) Zdroje příjmů chozrasčotnich hlavních správ odbytu (zásobování) upravují zvláštní předpisy (§ 59 odst. 1). Jsou-li těmito zdroji podíly na obchodních srážkách a přírážkách, které hlavní správě odvádějí odbytové (zásobovací) základny, nebo příspěvky podniků, stanoví výši těchto podílů a základ i výši příspěvků příslušný ministr v dohodě s ministrem financí.

§ 55.

(1) Odbytové a zásobovací základny jsou právnickými osobami; zapisují se do podnikového rejstříku. O jejich právních poměrech, majetku a závazcích platí obdobně ustanovení oddílu druhého a třetího tohoto zákona.

(2) Organizaci, činnost a hospodaření odbytových a zásobovacích základen upraví statuty, které vydá se souhlasem vlády příslušný ministr. Pokud tyto statuty nestanoví jinak, platí pro odbytové a zásobovací základny přiměřeně předpisy o národních podnicích.

(3) Ustanovení předchozích odstavců platí i pro chozrasčotní hlavní správy odbytu a zásobování s tím, že se tyto hlavní správy nezapisují do podnikového rejstříku.

§ 56.

Příslušný ministr může za účelem hospodárného soustředění i jiné nevýrobní činnosti, než je zásobování a odbyt, zřídit se souhlasem vlády organizace obstarávající tuto činnost. Ustanovení § 55 tu platí obdobně.

Oddíl čtrnáctý.

Platnost některých ustanovení pro jiné hospodářské organizace.

§ 57.

(1) Ustanovení §§ 5, 6 a 33 platí přiměřeně i pro podniky státního obchodu, podniky místního průmyslu, podniky komunálního hospodářství a krajské odbytové a zásobovací základny místního hospodářství. Ustanovení § 6 platí přiměřeně též pro domovní správy.

(2) Předpisy o likvidaci (§ 37 odst. 3) může ministr financí vydat i pro organizace uvedené v předchozím odstavci.

Oddíl patnáctý

Ustanovení společná, přechodná a závěrečná.

§ 58.

Příslušní ministři vydají se souhlasem vlády statuty, které podle zásad tohoto zákona podrobně upraví pro jednotlivá hospodářská odvětví (obory) právní poměry, organizaci, činnost a hospodaření národních podniků, jakož i řízení těchto podniků příslušným ministrem.

§ 59.

(1) O financování, úvěrování, platebním styku a kontrole finančního hospodaření národních podniků a ostatních hospodářských organizací, na něž se vztahují ustanovení tohoto zákona, platí zvláštní předpisy.

(2) Předpisy o hlavních (vedoucích) účetních a o organizaci účetní služby zůstávají nedotčeny.

§ 60.

(1) Národní podniky a odbytové (zásobovací) organizace zřízené před účinností tohoto zákona se řídí napříště ustanoveními tohoto zákona. Peněžní ústavy a podniky, i když jsou organizovány jako národní podniky, řídí se i nadále předpisy dosud pro ně platnými.

(2) Ustanovení § 5 odst. 1 o účinku zápisu do podnikového rejstříku se nevztahuje na organizace, které vznikly podle dosavadních předpisů před účinností tohoto zákona a nebyly dosud zapsány do podnikového rejstříku.

§ 61.

(1) Zrušují se:

1. zákon č. 103/1950 Sb., o národních podnicích průmyslových,
2. vládní nařízení č. 105/1950 Sb., kterým se vyhláší Statut národních podniků průmyslových;
3. vládní nařízení č. 60/1951 Sb., kterým se rozšiřuje platnost zákona o národních podnicích průmyslových na národní podniky v oboru ministerstva stavebního průmyslu;

4. vládní nařízení č. 99/1951 Sb., kterým se rozšiřuje platnost zákona o národních podnicích průmyslových na národní podniky v oboru ministerstva národní obrany;
5. vládní nařízení č. 107/1952 Sb., kterým se rozšiřuje platnost zákona o národních podnicích průmyslových na národní podniky v oboru ministerstva školství, věd a umění;
6. vládní nařízení č. 93/1953 Sb., kterým se rozšiřuje platnost zákona o národních podnicích průmyslových na národní podniky v oboru státního úřadu statistického,

a s výhradou uvedenou v § 60 odst. 1 i všechny předpisy, které se vztahují na věci upravené tímto zákonem.

(2) Zrušuje se dále ustanovení § 3 odst. 1 vládního nařízení č. 44/1954 Sb., o organizaci veřejné dopravy v oboru ministerstva dopravy.

(3) Dokud nebudou vydány předpisy k provedení tohoto zákona, užije se dosavadních předpisů, pokud nejsou v rozporu s tímto zákonem.

§ 62.

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 1956; provedou jej všichni členové vlády.

Zápotocký v. r.

Fierlinger v. r.

Široký v. r.

Dolanský v. r.	Stoll v. r.
gen. arm. Dr. Čepička v. r.	Tesla v. r.
Kopecký v. r.	Uher v. r.
Ing. Jankovcová v. r.	Beran v. r.
Poláček v. r.	Jonáš v. r.
Dr. Škoda v. r.	Reitmajer v. r.
Barák v. r.	Smida v. r.
Ing. Šimůnek v. r.	Dr. Bartuška v. r.
Dr. Kyselý v. r.	Bůkal v. r.
Plojhar v. r.	Dvořák v. r.
Dr. Šlechta v. r.	Dr. Kahuda v. r.
Bakufa v. r.	Málek v. r.
David v. r.	Maurer v. r.
Đuriš v. r.	Dr. Neuman v. r.
Krajčír v. r.	Ouzký v. r.
Krosnář v. r.	Pospíšil v. r.
Krutina v. r.	Ing. Půčík v. r.
Machačová v. r.	Dr. Vlasák v. r.
Dr. Nejedlý v. r.	Zatloukal v. r.